

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

- ๑) ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
- ๒) ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๒ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- ๑) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- ๒) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
- ๓) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา
- ๔) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- ๕) ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- ๖) ด้านการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา
- ๗) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา
- ๘) ด้านการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

๑) ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานประสานความร่วมมือทางวิชาการ ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในไว้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยวงจร PDCA เป็นการปฏิบัติงานของบุคลากรของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย

การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ ซึ่งเป็นการตรวจสอบและประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาด้านต่างๆ ของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ^๑

พิสนุ พองศรี ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา(Educational Quality Assurance) หมายถึง การบริหารภายในของสถานศึกษา การดำเนินงานของต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ โดยใช้การประเมินทั้งภายในและภายนอกเป็นกลไกสำคัญ^๒

ภาดา โรจน์ทั้งคำ ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาคุณภาพที่มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการว่า สถานศึกษามีคุณภาพ ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตร ตามมาตรฐานการศึกษา^๓

วีระยุทธ ชาดะกาญจน์ ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือกลไกใดๆ ที่จะรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของการจัดการศึกษา ให้ได้มาตรฐานและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานประกอบการ ว่าสถาบันการศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพ มาตรฐานที่กำหนด^๔

อมรรัตน์ รอดเรืองฤทธิ์ ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน สังคมโดยรวมว่าสถานศึกษาสามารถ จัดการศึกษาได้คุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ คือ ดี เก่ง และมีความสุข มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม^๕

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตรและมาตรฐาน

^๑สำนักงานประสานความร่วมมือทางวิชาการ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๖, หน้า ๒.

^๒พิสนุ พองศรี, การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : เทียมฟ้าการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗๗.

^๓ภาดา โรจน์ทั้งคำ, “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา : ๒๕๕๖), หน้า ๑๕

^๔วีระยุทธ ชาดะกาญจน์, เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามีอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๒, หน้า ๗๕.

^๕อมรรัตน์ รอดเรืองฤทธิ์, สภาพ ปัญหา และแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏนครราชสีมา, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา : ๒๕๕๓), หน้า ๑๗.

การศึกษา เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลผลิตจากการจัดการศึกษามีคุณภาพและตรงกับความต้องการของสังคม

๒) ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานประสานความร่วมมือทางวิชาการ ให้ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

- ๑) เกิดการพัฒนาคุณภาพของสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- ๒) การใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการของสถาบันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๓) การบริหารจัดการของสถาบันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้การผลิตผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับเกิดประโยชน์สูงสุดและตรงตามความต้องการของสังคมและประเทศ
- ๔) ผู้เรียน ผู้ปกครองและสาธารณชนได้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจที่ถูกต้อง
- ๕) สถาบันการศึกษา หน่วยงานบริการการศึกษาและรัฐบาลมีข้อมูลที่ต้องการและเป็นระบบในการกำหนดนโยบายวางแผนและบริหารการศึกษา^๖

มลิวัลย์ พาศรี ให้ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษา คือวัฒนธรรมในสถานศึกษา โดยผู้บริหารมีกระบวนการบริหารจัดการบุคลากร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการในคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการให้ทุกฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับขั้นตอน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การแสดงภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้ และรายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง^๗

วิไลพร ศรีจันทร์หล้า ให้ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาคือการสร้างความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษามีหลักการและวิธีการบริหารที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^๘

ภาดา โรจน์ทั้งคำ ให้ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ก่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงานทางการศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อผลักดันให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา

^๖สำนักงานประสานความร่วมมือทางวิชาการ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๓.

^๗มลิวัลย์ พาศรี, ปัจจัยการบริหารที่สัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต ๔ ,วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช , ๒๕๕๒), หน้า ๔๒.

^๘วิไลพร ศรีจันทร์หล้า, การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันยนาเขต ๑ , สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๖), หน้า ๓๒.

ต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้บริการการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ และสร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นและเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการในการบริหารจัดการสถานศึกษาว่ามีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวัง อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างยั่งยืน^๙

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน
๒. ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง
๓. ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษาที่มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

๒.๒ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ๘ ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งดังนี้^{๑๐}

๑) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป้าหมายสำคัญเพื่อวางแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งมาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาที่มีในปัจจุบันมีหลายระดับ เช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้งยังมีการกำหนดมาตรฐานขึ้นหลายประเภท เช่น มาตรฐานการแนะแนว มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานลูกเสือและเนตรนารี มาตรฐานการ

^๙ ภาดา โจน์ทั้งคำ, “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๖), หน้า ๑๖

^{๑๐} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๔, หน้า ๓ - ๔ .

บริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานเป็นต้น แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะเห็นว่า มาตรฐานทั้งหลายนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะและมีเป้าหมาย คือ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งนั้น^{๑๑}

- ๑.๑) ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา
- ๑.๒) ประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษา
- ๑.๓) ความเชื่อมโยงระหว่างหลักการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๑.๔) กระบวนการกำหนดมาตรฐานการศึกษา
- ๑.๕) ขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

ภาค ๖ โรจน์ทั้งคำ ให้ความหมายว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นกระบวนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องนำสู่การปฏิบัติให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษามาตรฐานการศึกษาจึงเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา สำหรับ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งนำไปใช้เป็นเป้าหมายหรือกรอบทิศทาง ในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาตนเอง การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และให้ถือเป็นข้อกำหนดที่สถานศึกษาต้อง ดำเนินงานภายใต้กรอบและมาตรฐานดังกล่าว^{๑๒}

วิไลพร ศรีจันทร์หล้า ให้ความหมายว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาหมายถึง กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา รวมถึงการพัฒนาเป้าหมายการจัดการ การศึกษาของสถานศึกษา^{๑๓}

สรุปได้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา คือ การกำหนด กรอบ ทิศทางการ ดำเนินการจัดการศึกษา เป็นการวางแผนการดำเนินงานในระยะสั้น ระยะปานกลาง และแผนการ ดำเนินงานระยะยาวที่มีกรอบการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นที่ ยอมรับของหน่วยงาน องค์กร และส่วนที่เกี่ยวข้อง

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕ – ๖.

^{๑๒} ภาค ๖ โรจน์ทั้งคำ, “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖

^{๑๓} วิไลพร ศรีจันทร์หล้า, การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ , **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓๕.

๒) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

๑. ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามขั้น ๕ ตอน^{๑๔} ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ แต่งตั้งคณะทำงาน คณะทำงานควรประกอบด้วยคณะบุคคลจากหลายฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น หัวหน้างาน ผู้แทนครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนและชุมชน ตามความเหมาะสมเพื่อให้คณะทำงานดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ ๒ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในด้านจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาและสภาพภายนอกด้านโอกาส อุปสรรคในการจัดการศึกษา จัดเก็บหรือรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้ เช่น ข้อมูลด้านกฎหมาย นโยบายและอื่น ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ นโยบายด้านการศึกษารัฐบาล ของกระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.๒๕๕๒ – ๒๕๖๑) นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับหน่วยงาน มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียน ข้อมูลด้านการจัดการศึกษา ข้อมูลด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อมูลด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ข้อมูลด้านมาตรการส่งเสริม

ขั้นที่ ๓ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพภายในด้านจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาและสภาพภายนอกด้านโอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษานั้น มีการวิเคราะห์หลายแนวทางแต่ที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์ตามแนวทาง SWOT Analysis แล้วสรุปข้อมูลผลการวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าสถานศึกษามีจุดเด่นด้านใดบ้างเพื่อพัฒนาส่งเสริมต่อไป มีจุดที่ควรพัฒนาด้านใดบ้างเพื่อปรับปรุงแก้ไข ภายใต้สภาพโอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษา แล้วนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การกำหนดจุดยืนของสถานศึกษาในลักษณะของวิสัยทัศน์

ขั้นที่ ๔ การนำผลการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา ประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา การนำผลการวิเคราะห์สภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา ประมวลเป็นวิสัยทัศน์

ขั้นที่ ๕ กำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และชื่อโครงการ/กิจกรรม เมื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาชัดเจนแล้ว ให้นำข้อมูล วิสัยทัศน์

^{๑๔}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชน การเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๔, หน้า ๓๑ – ๓๔ .

พันธกิจ เป้าหมาย เหล่านั้นไปเป็นฐานคิดในการกำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จและชื่อโครงการ/กิจกรรม

สรุปได้ว่า แผนเป็นเอกสารที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดมาแล้วล่วงหน้า โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดและพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบสำหรับเป็นเครื่องชี้้นำการดำเนินการใด ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร การวางแผนมักมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกรอบเวลาของการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจนในสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผน ๒ ประเภท คือ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแผนที่มีรอบระยะเวลาการพัฒนาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาจเป็นแผน ๓ ปี แผน ๔ ปี หรือแผน ๕ ปี แล้วแต่ความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาแผนประเภทนี้จะสะท้อนกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่จะใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้ และแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งแตกออกมาจากแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการดำเนินงานเป็นรายปี แผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีควรมีจุดเน้นที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนอกจากความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมตามกรอบเวลา สถานที่งบประมาณ ผู้รับผิดชอบแล้ว สถานศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ราบรื่น คล่องตัว มีการประเมินตนเอง อันนำไปสู่การได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปเขียนรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป

๓) การจักระบบบริหารและสารสนเทศ

๑) กระบวนการจักระบบบริหารและสารสนเทศ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๓ โดยได้ระบุให้มีการจักระบบบริหารและสารสนเทศไว้เป็น ๑ ใน ๘ ประการของหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วนั้นสถานศึกษาอาจมีแนวทางดำเนินการจักระบบบริหารและสารสนเทศ^{๑๔}

๒) การกำหนดผู้รับผิดชอบและจักระบบสารสนเทศ

การจักระบบบริหารและสารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบและจักระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม เป็นปัจจุบันสะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการ การดำเนินการดังกล่าวควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานในท้องถิ่น นอกจากนี้ควรคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งบุคลากรทุกกลุ่มงานควรมีการรับรู้หรือร่วมงานอย่างทั่วถึง (School wid) ดังนั้นผู้บริหารจึง

^{๑๔}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การจักระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๑ - ๓๘.

ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้การบริหารงานข้อมูลสารสนเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทาง^{๑๖}

๓) การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่

สถานศึกษามีข้อมูลมากมาย การจัดกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องหากไม่มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบระเบียบแล้ว จะเกิดความไม่สะดวกหรือเกิดความยุ่งยากในการนำไปใช้หรือมีข้อมูลสารสนเทศที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง อันส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ในการประเมินคุณภาพผู้เรียนเพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศนั้น สถานศึกษาควรจัดเก็บผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศย้อนหลังอย่างน้อย ๓ ปี ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สมบูรณ์ มีความเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษา นำไปสู่ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างแท้จริง โดยไม่แยกส่วนจากภารกิจประจำหรือเพิ่มภาระงาน ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องเริ่มต้นจากการนำผลประเมินของการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี และผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามนโยบายพิเศษมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดควรพัฒนา การใช้ประโยชน์จากระบบข้อมูลสารสนเทศของแต่ละงานหรือแต่ละด้านมิได้แยกส่วนขาดจากกัน หลายงานอาจใช้ข้อมูลสารสนเทศร่วมกันและข้อมูลสารสนเทศระบบหนึ่งก็อาจใช้ได้กับงานหลายงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์และการมองเห็นประโยชน์ของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และการออกแบบการจัดเก็บข้อมูลของสถานศึกษาอีกด้วย^{๑๗}

สรุปได้ว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษานั้นว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาจึงต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางการทำงาน เพื่อให้ทุกคนทุกฝ่ายมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่ขัดแย้งกัน แต่แผนจะไม่มี

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, ๔๑

^{๑๗} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๔๔.

ความหมายถ้าการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษาไม่ดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการควบคู่กับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรมย่อมสร้างคนที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ผู้บริหารจะทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดูแล กำกับ ติดตามและนิเทศงานของบุคลากรทุกคน/ทุกฝ่ายเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ให้มีความสำคัญการดำเนินงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจนเป็นปกติวิสัย ครูต้องทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพและเต็มเวลา แบ่งเวลาหรือบริหารเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีได้อย่างเหมาะสม และบรรลุผลสำเร็จตามแผนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน ซึ่งทุกคนที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทของตนเองอย่างดีที่สุดและภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนารวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามและให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรทุกคน/ทุกฝ่ายให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๑๘}

สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานที่มุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ให้บรรลุถึงเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี

๕) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

๕.๑ วัตถุประสงค์ของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา^{๑๙}

๕.๑.๑ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถติดตามรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงานและการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

๕.๑.๒ เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

๕.๑.๓ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับ

๕.๑.๔ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๕.๑.๕ เพื่อเตรียมความพร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดและรองรับการประเมินภายนอก

^{๑๘}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๖, หน้า ๒๔.

^{๑๙}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๔, หน้า ๗.

๕.๒ รูปแบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่โรงเรียนจัดทำขึ้น มีแนวทางในการดำเนินการ^{๒๐} ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง ว่าโครงการ/กิจกรรมต่างๆที่กำหนดไว้สามารถดำเนินงานได้ตามแผนหรือไม่ มีการปรับแผนหรือไม่ ถ้ามีเพราะเหตุใด ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมหรือไม่ เพียงใด แล้วสรุปเป็นรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

รูปแบบที่ ๒ คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะตามที่สถานศึกษากำหนด ประเด็นที่ติดตามตรวจสอบคือโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ สามารถดำเนินงานได้ตามแผนหรือไม่ มีการปรับแผนหรือไม่ ถ้ามีเพราะเหตุใด ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมหรือไม่ เพียงใด แล้วสรุปรายงานผลการติดตามตรวจสอบพร้อมให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาดำเนินการต่อไป

รูปแบบที่ ๓ หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่ายงานติดตามตรวจสอบ เป็นการติดตามตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ปฏิบัติงานเสมือนหัวหน้ากลุ่ม/ฝ่ายงาน หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่ายงานเป็นผู้ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานจากรายงานดังกล่าวและตรวจสอบการปฏิบัติงานจริง ข้อสังเกตข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปเป็นรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่มงาน/ฝ่ายเสนอต่อคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน จากรายงานของกลุ่มงาน/ฝ่ายงาน ศึกษาเอกสาร สอบถาม สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องแล้วสรุปรายงานผลการติดตาม พร้อมให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาดำเนินการต่อไป

รูปแบบที่ ๔ ผู้ปฏิบัติงานรายงานการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะตามที่สถานศึกษากำหนด ประเด็นที่รายงานคือโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ สามารถดำเนินงานได้ตามแผนหรือไม่ มีการปรับแผนหรือไม่ ถ้ามีเพราะเหตุใด ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมหรือไม่ เพียงใด และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตามตรวจสอบรายงานดังกล่าวและตรวจสอบการปฏิบัติงานจริงด้วยตนเองพร้อมทั้งให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปเป็นรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘ - ๙ .

๕.๓ กระบวนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งมีการดำเนินงานในภายใน^{๒๑} ดังนี้

๑) วางแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด การวางระบบที่ดีจะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและการบันทึกการทำงานทุกขั้นตอนเป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้ เพราะข้อมูลที่ได้เป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของระบบหลาย ๆ ระบบ เป็นคุณภาพของสถานศึกษาทั้งหมด

๒) ดำเนินงานตามแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ การปฏิบัติร่วมกันของบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย ตามกระบวนการ วิธีการที่กำหนด และต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อให้การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

๓) รายงานผลติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นการตรวจสอบประเมินตนเองร่วมกัน หรือผลัดเปลี่ยนกันประเมินเพื่อเป็นการทบทวนการปฏิบัติงาน มีความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๔) รายงานพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการเสนอแนะมาตรการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยนำผลการประเมินมาพัฒนา ประกอบด้วย

๕.๔ กรอบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

จุดเน้นของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอยู่ที่ “กระบวนการ การดำเนินงานตามแผน” ซึ่งเป็นช่วงระหว่างที่สถานศึกษานำแผนสู่การปฏิบัติ ดังนั้นผลที่ได้ติดตามตรวจสอบจึงถือเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานตามที่แผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้กำหนดไว้ และนำไปสู่การปรับปรุงแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานต้นสังกัดก็สามารถนำแนวคิดเชิงระบบมาใช้เป็นกรอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้เช่นกัน ซึ่งมีองค์ประกอบ ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ กรอบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดเชิงระบบสรุปได้ดังนี้^{๒๒}

๑) ด้านปัจจัย

๑.๑) บุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ มีความตระหนักและมุ่งมั่นพัฒนาอย่างมืออาชีพ โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น

^{๒๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๑๑๐ - ๑๑๕.

^{๒๒} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๑๗ - ๒๑ .

จำนวนครูที่เพียงพอ ครูมีวุฒิตรงตามที่สอน/การสอนตามความถนัด คุณลักษณะการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณภาวะผู้นำของผู้บริหารและความสามารถในการบริหารจัดการเป็นต้น

๑.๒) กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นต้น โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ความสามารถของครูในการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน การทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

๒) ด้านกระบวนการ

๒.๑) การบริหารจัดการ (การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการบริหารเชิงกลยุทธ์และมีส่วนร่วม) มีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการตามภาระงานของสถานศึกษา เป็นต้น

๒.๒) กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นต้น โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ความสามารถของครูในการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน การทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

๒.๓) การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้แก่ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๓) ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์

๓.๑) ผู้เรียน คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อัตราการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นผลการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพจากด้านปัจจัยและด้านกระบวนการดังที่กล่าวมา ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้มีสมรรถนะสำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความรู้และทักษะของผู้เรียน

๓.๒) สถานศึกษามีคุณภาพเป็นแบบอย่างและได้รับการยอมรับจากชุมชน และให้ความช่วยเหลือชุมชนและโรงเรียนอื่น โดยมีประเด็นในการติดตามตรวจสอบ เช่น ความพึงพอใจของชุมชนต่อสถานศึกษา ความเป็นแบบอย่างที่ดีของสถานศึกษา เป็นต้น

๕.๕ กระบวนการสรุปผลและรายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การสรุปผลและการรายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นการสรุปผลการดำเนินงานร่วมกันของผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ คณะผู้ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม หรือผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ได้มาร่วมกันพิจารณารายละเอียดการตรวจสอบแต่ละกิจกรรม ว่า มีผลการตรวจสอบอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคระหว่างการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ/กิจกรรม

อะไรบ้าง มีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดระหว่างกาปฏิบัติงานอะไรบ้าง ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีการตรวจสอบและสรุปผลทุกช่วงของการดำเนินงาน ตั้งแต่ระดับบุคคลและภาพรวมของสถานศึกษาอาจกำหนดช่วงเวลาในการสรุปติดตามตรวจสอบเป็นรายสัปดาห์ รายเดือนหรือรายภาคเรียนก่อนที่จะนำผลทั้งหมดมาสรุปและรายงานเป็นภาพรวมของโรงเรียนต่อไป^{๒๓}

วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ก็เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและให้การสนับสนุน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป โดยสถานศึกษานำข้อมูลมาสรุปรวมกับผลการติดตามตรวจสอบปีที่ผ่านมา (หรือข้อมูลย้อนหลัง ๓ ปี) และจัดทำเป็นสารสนเทศสำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง^{๒๔}

รูปแบบของการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อาจนำเสนอได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงาน หากต้องการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดระดับสูงขึ้นไปหรือรายงานผลต่อสถานศึกษาอาจจัดทำเป็นเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์หากต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ อาจรายงานในรูปแบบของเอกสารแผ่นพับ จดหมายข่าวซึ่งเป็นการนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญโดยสรุปหรือประเด็นที่ต้องการรายงานหรือประชาสัมพันธ์สถานศึกษาสามารถเลือกวิธีการรายงานให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มุ่งเน้นในเรื่องของผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปี และมีบทบาทเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ส่วนในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มุ่งเน้นในเรื่องมาตรฐานและตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และมีบทบาทเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งในการดำเนินการนั้นสถานศึกษาต้องทำการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติประจำปีที่สถานศึกษาได้กำหนด เพื่อนำผลจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ แล้วจึงทำการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในตอนสิ้นปีการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสิทธิผลของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน เพื่อเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สาธารณชน

๖) การประเมินคุณภาพภายใน

๖.๑. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องมีความชัดเจน มีความเป็นปรนัย (Objectivity) มีความเหมาะสมกับสิ่งที่ถูกประเมิน ดังนั้นการเลือกใช้

^{๒๓}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๔๒.

^{๒๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

วิธีการประเมินต้องเลือกวิธีการที่มีประสิทธิภาพ หลีกเลี่ยงข้อที่ผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นให้มากที่สุด มีการตรวจสอบความถูกต้องจากข้อมูลหลาย ๆ แห่ง อย่างไรก็ตามความสำคัญของความชัดเจนและความถูกต้องของการประเมินจุดสำคัญ ทั้งนี้ในการประชุมของ The Joint Committee on Standard for Educational ได้สร้างมาตรฐานการประเมินขึ้นเรียกว่า “Standard of Evaluation” หรือ มาตรฐานการประเมิน ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการประเมินในแต่ละมาตรฐานการศึกษาได้^{๒๕} ดังนี้

๑) มาตรฐานด้านประโยชน์จากการประเมิน (Utility Standard) ผลการประเมินต้องให้ข้อมูลตรงตามที่ใช้ผลการประเมินอย่างรู้ (เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ฯลฯ) นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง โดยเฉพาะหากสามารถให้ข้อมูลช่วยในการปรับปรุงตนเองได้ในระดับบุคคล (นักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา) ก็จะทำให้มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

๒) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) วิธีการที่ใช้ในการประเมินจะต้องมีความเป็นไปได้ในแนวทางปฏิบัติจริง ประหยัด คุ่มค่าและเหมาะสม

๓) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน เช่น ไม่ก่อให้เกิดผลเสียกับผู้ให้ข้อมูล

๔) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง ให้ข้อมูลเชื่อถือได้ เช่น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินต้องสามารถวัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง มีครบถ้วนสมบูรณ์ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด แหล่งผู้ให้ข้อมูลเชื่อถือได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง วิธีการวิเคราะห์และการเสนอผลการประเมินถูกต้องและผลการประเมินมีความเป็นปรนัย

๖.๒ ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน

๖.๒.๑ ขั้นการเตรียมการ

๑) การเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกคน โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในประเด็นที่สำคัญ ๆ เช่น การประเมินคุณภาพคืออะไร มีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างไร ขั้นตอนการประเมินคุณภาพเป็นอย่างไร เน้นย้ำกับบุคลากรในการให้ความร่วมมือการตอบคำถามหรือการสัมภาษณ์โดยยึดหลักการตอบตามสิ่งที่ปฏิบัติจริงและผลที่เกิดขึ้นจริง เน้นย้ำให้บุคลากรทุกคนตระหนักว่าการประเมินคุณภาพคือการกิจประจำของทุกคนที่ต้องร่วมมือกัน ทำอย่างต่อเนื่อง สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีม และต้องพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ โดยเน้นเนื้อหาการกำหนดกรอบมาตรฐานการ

^{๒๕}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๙.

ประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมินตามมาตรฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจาก ผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน^{๒๖}

๒) การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านการประเมินคุณภาพ ภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รับผิดชอบในการประสานงาน กำกับดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำร่วมกันเป็นทีม ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะทำงานควรจะประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากรในสถานศึกษา รวมไปถึงผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวกับสถานศึกษา

๖.๒.๒ ขั้นการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานเป็นกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพครบวงจร (PDCA) ของเดมมิ่ง ซึ่งวงจรของเดมมิ่งประกอบด้วยการวางแผน (Plan) ปฏิบัติตามแผน (Do) ตรวจสอบ ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา (Check) และพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ (Act) โดยมี ลักษณะเป็นวงจรต่อเนื่อง

๑) การวางแผนการปฏิบัติงาน (P) จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมาย ของการประเมินให้ชัดเจน โดยใช้กรอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นแนวทางการ ดำเนินงาน รวมไปถึงการวางแผนผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ สำหรับการจัดทำแผนของสถานศึกษา เช่น แผนปฏิบัติงานประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษา แผนงบประมาณ แผนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น กำหนดวิธีการประเมินตัวบ่งชี้ ความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษา เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน วางแผนการเก็บข้อมูล วางแผนการวิเคราะห์/สรุปและรายงานผล

๒) การดำเนินการตามแผน (D) ศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ผู้บริหาร ควรให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้และให้การ นิเทศ^{๒๗}

๓) การตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา (C) โดยวางกรอบ การตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา สร้างเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐาน ศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการตรวจสอบการ ดำเนินงานและสรุปผลการตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา^{๒๘}

๔) การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุง (A) สถานศึกษานำผลการ ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์ วางแผนการแก้ไขปรับปรุงการ ดำเนินงานของสถานศึกษาในส่วนที่เป็นจุดที่ควรพัฒนา ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินของ สถานศึกษาตามแนวทางที่สถานศึกษาเลือกใช้ แล้วดำเนินการตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าเป็นไป

^{๒๖} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๑๓.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

ตามเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลหรือไม่ ซึ่งเป็นการย้อนกลับไปดำเนินตามขั้นตอนที่ ๑) ใหม่เพื่อนำไปวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานในระยะต่อไป สำหรับงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป^{๒๙}

๖.๒.๓ ขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาเสร็จแล้ว จะจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา พร้อมสรุปจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา ให้หน่วยงานต้นสังกัด ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ^{๓๐}

การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคคลภายนอกหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายในถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อที่จะได้ทราบขีดความสามารถในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่ นำผลการประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันทีเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การประเมินภายในถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษาหรือการประเมินตนเอง (Self-Evaluation)^{๓๑}

๖.๓ แนวทางการประเมินคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามที่สถานศึกษากำหนด สำหรับใช้เป็นทิศทางในการบริหารจัดการศึกษาในความรับผิดชอบของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยมีแนวทางในการดำเนินการ^{๓๒} ดังนี้

๑) การปฏิบัติงานตามมาตรฐานของสถานศึกษา โดยสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพสถานศึกษาที่พึงประสงค์เป็นการส่งเสริมกำกับดูแล ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยมีเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพ นำผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปใช้และพัฒนา สำหรับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ต้องอยู่ในระดับปรับปรุงต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามระยะเวลาที่เหมาะสมที่ผู้ปฏิบัติกำหนดไว้

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕ .

^{๓๒} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๑๗.

๓) การรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสรุปผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อนำไปวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพภายใน เป็นระบบและกลไกในการควบคุมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดโดยสถานศึกษาและ/หรือหน่วยงานต้นสังกัด ต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการประเมินคุณภาพภายในเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง โดยประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองและพร้อมที่จะได้รับการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินจากหน่วยงานภายนอกอีกด้วย

๗) การจัดทำรายงานประจำปี

ขั้นตอนการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษาที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในมีรายละเอียด สรุปได้^{๓๓} ดังนี้

๗.๑) แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานจากบุคคลผู้รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย

- (๑) ผู้อำนวยการโรงเรียน
- (๒) รองผู้อำนวยการโรงเรียน
- (๓) หัวหน้ากลุ่ม ฝ่าย ตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน
- (๔) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้/หัวหน้างาน
- (๕) ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่สถานศึกษาขนาดเล็กอาจกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสมการดำเนินงานของคณะทำงานจะต้องวางแผนการจัดทำรายงานประจำปีโดยมีการกำหนดช่วงระยะเวลาจัดทำ รายละเอียดการรายงาน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี

๗.๒) รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผล

การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้รายงานประจำปีมีความสมบูรณ์ มีคุณภาพตรงตามสภาพของสถานศึกษา ซึ่งภาระงานที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินงานมีดังนี้

^{๓๓}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๙ -๑๒.

(๑) รวบรวมข้อมูล สารสนเทศจากการดำเนินงานประจำ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(๒) ออกแบบการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้ในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(๓) วิเคราะห์และแปรผลเพื่อการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา

๗.๓) เขียนรายงานประจำปีของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสม โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สารสำคัญอาจแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ ๒ แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ตอนที่ ๓ ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ตอนที่ ๔ สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้

๗.๔) นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบ

หลังจากเขียนรายงานประจำปีเสร็จสมบูรณ์ สถานศึกษาจะต้องนำเสนอ ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

๗.๕) รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อสถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ครู ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสม เช่น รายงานตัวประจำปีฉบับสมบูรณ์ เผยผ่าน Website ของสถานศึกษา จุลสาร อนุสาร แผ่นพับ รายงานเสียงตามสาย และชี้แจงในการประชุม

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นการสรุปและจัดทำรายงานประจำปีซึ่งถือเป็นเรื่องปกติที่สถานศึกษาต้องจัดทำหลังการจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปี เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานศึกษาต้องเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชนด้วย

๘) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๔ แนวคิด ดังนี้ แนวคิดที่ ๑ กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด แนวคิดที่ ๒ การ

จัดการความรู้ แนวคิดที่ ๓ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และแนวคิดที่ ๔ การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์โดยมีรายละเอียด^{๓๔} ดังนี้

แนวคิดที่ ๑ กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด

การใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดเป็นกระบวนการนำข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่สถานศึกษามีอยู่มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนหรือด้านอื่น ๆ โดยข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้ได้มาจากผลการประเมินจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ผลการประเมินผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการทดสอบระดับท้องถิ่น ผลการทดสอบระดับชาติ เป็นต้น

๑) ขั้นตอนการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด แบ่งได้เป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ คือ การจัดเตรียมข้อมูล เป็นระยะที่สถานศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ สำหรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น ข้อมูลการบริหารจัดการ ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการเตรียมการครั้งนี้ได้มาจากการกระบวนการติดตามตรวจสอบ หรือประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

ระยะที่ ๒ การสืบเสาะเพื่อวางแผนการใช้ข้อมูล เป็นระยะที่สถานศึกษาต้องกำหนด ออกแบบ หาแนวทาง และแบบแผน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ ทั้งในด้านการบริหารจัดการหรือการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ ๓ การลงมือปฏิบัติงาน เป็นระยะที่สถานศึกษาลงมือปฏิบัติงานตามแนวทางและแบบแผนที่กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งถือเป็นขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา หรือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวทางหรือแบบแผนที่กำหนดไว้ ในขั้นตอนนี้ สถานศึกษาสามารถนำผลการปฏิบัติงานไปใช้สะท้อนกลับ (reflect) เพื่อปรับปรุงจุดด้อยของการดำเนินงานในระยะแรกเพื่อให้เกิดเป็นวงจรของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องได้

แนวคิดที่ ๒ กระบวนการพัฒนาโดยการจัดการความรู้

การจัดการความรู้เป็นแนวคิดที่สามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปตามวงจรคุณภาพ PDCA และทำให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในขั้นตอน A (Act): ซึ่งการดำเนินงานอย่างเหมาะสมจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนา และแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ แล้วนำไปสู่การกำหนดแผนงานและการปฏิบัติงานตามลำดับ

โดยหลักการแล้ว การจัดการความรู้เป็นการสร้างและใช้ความรู้ขององค์กร ได้แก่ ความรู้ที่อยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ที่เป็นประสบการณ์ หรือภูมิปัญญาที่ไม่ได้

^{๓๔} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๔, หน้า ๙ – ๓๓.

อยู่ในรูปของเอกสาร ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) คือ ความรู้/ข้อมูลที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและมีการเผยแพร่ในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น รายงานผลการประเมินจากหน่วยงานต่าง ๆ รายงานผลการประเมินตนเอง หรือผลจากงานวิจัย เป็นต้น การสร้างและการใช้ความรู้ขององค์กรเป็นไปเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อเกิดปัญหา ข้อค้นพบ หรือประเด็นใหม่ๆ ที่น่าสนใจที่เกิดจากการใช้ความรู้หรือการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ จะต้องมีการดำเนินการกลับไปสร้างความรู้ใหม่อีกครั้ง เพื่อทำความเข้าใจประเด็นดังกล่าวที่เกิดขึ้น และนำความรู้ใหม่นั้นไปใช้เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายต่อไปให้ได้

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการความรู้ในกรณีของสถานศึกษา ถือว่าเป็นการสร้างและใช้ความรู้ที่มีอยู่รอบด้าน เพื่อนำไปกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปี และการปฏิบัติงานตามวงจร PDCA อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเมื่อใช้ความรู้แล้วพบว่า การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายหรือบรรลุเป้าหมายบางส่วนแต่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เกิดความรู้ที่สามารถอธิบายการบรรลุเป้าหมายและไม่บรรลุเป้าหมายนั้น การวิเคราะห์สังเคราะห์จนเกิดความรู้ใหม่อีกครั้งก็คือการวนกลับไปยังการสร้างความรู้ใหม่อีกรอบนั่นเอง และจะวนเป็นวงจรรายนี้เรื่อย ๆ ไปไม่มีสิ้นสุด การจัดการความรู้เน้นการให้ความสำคัญกับคนในองค์กรเป็นหลัก เนื่องจากเป็นผู้ขับเคลื่อนขั้นตอนของกระบวนการและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพในทุกขั้นตอนและที่สำคัญคนเหล่านี้จะต้องอยู่บนฐานของความรู้ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ในองค์กรก็เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการความรู้จึงเป็นกระบวนการพัฒนาคนเพื่อให้คนใช้ความรู้ในการพัฒนางาน ให้มีชิ้นงานหรือมีผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ กระบวนการพัฒนาโดยการจัดการความรู้แต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เป็นขั้นตอนของการได้มาซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ วิธีการได้มาขององค์ความรู้ ได้แก่ การประชุม การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ตลอดจนการค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัย และรายงานผลการประเมินด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) เป็นขั้นตอนการจัดเก็บรักษาองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างในขั้นตอนที่ ๑ ให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม สามารถสืบค้นหยิบจับหรือนำมาใช้ได้อย่างสะดวก เช่น การจัดเก็บในรูปแบบรายงาน การจัดทำแฟ้มเอกสาร การบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ หรือความรู้ที่อยู่ในตัวคน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๓ การถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) เป็นขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลหรือการเผยแพร่ข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายโอนจากแหล่งหนึ่งไปยังแหล่งหนึ่งด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุม การนำเสนอผลงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ หรือกระบวนการทางการศึกษา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๔ การใช้ความรู้ (Knowledge Utilization) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้ประโยชน์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนการจัดการความรู้ทั้ง ๔ ขั้นตอนข้างต้น จะมีการดำเนินการหรือปฏิบัติเป็นวัฏจักรต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อมีการดำเนินการหรือปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นการสร้างความรู้จนถึง

ขั้นที่ ๔ คือ ขั้นการใช้ความรู้ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายก็จะได้ผลที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขบคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือหาข้อมูลใหม่เพิ่มเติมเพื่อมาสนับสนุนหรืออธิบายผลที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นปัญหาและที่ประสบความสำเร็จ การอธิบายผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวก็คือความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นนั่นเอง และเมื่อมีการนำความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ไปผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการความรู้อีกครั้งและเป็นวงจรต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

ประเด็นที่สำคัญของการจัดการความรู้ คือ คนในองค์กร ซึ่งถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนให้การจัดการความรู้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย คือ ต้องเป็นคนที่ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ เนื่องจากกระบวนการที่สำคัญของการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ด้วยวิธีการต่างๆ และนำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันนี้ผ่านขั้นตอนต่างๆ ของการจัดการความรู้จนกระทั่งนำความรู้ไปใช้งาน และกลับมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันใหม่ต่อเนื่องกันไป

แนวคิดที่ ๓ กระบวนการพัฒนาโดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

เครือข่ายเป็นกลุ่มของบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มหรืออาจมีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของบุคคลด้วยความสมัครใจ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ประสานงานเชื่อมโยงกัน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันภายใต้รูปแบบหรือระเบียบโครงสร้างที่บุคคล องค์กรหรือสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระต่อกัน การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร สาระ ความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน และสถานศึกษาสามารถนำเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เครือข่ายการเรียนรู้ที่สำคัญดังนี้

๑) บ้าน/ครอบครัว เป็นเครือข่ายการเรียนรู้แห่งแรกและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องของตนเอง ครอบครัว คุณธรรมและจริยธรรม ฯลฯ จากการปฏิบัติจริงที่บ้าน

๒) ชุมชน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กร หน่วยงาน สถาบัน สถานประกอบการ ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งรวมของความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชน

๓) เครือข่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต สื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อสื่อดิจิทัล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโทรคมนาคม มัลติมีเดีย ฯลฯ ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เครือข่ายการเรียนรู้ ประกอบด้วยกลุ่มย่อยๆ ซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น เครือข่ายภายในโรงเรียน ประกอบด้วยเครือข่ายครูตามระดับชั้น ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือเครือข่ายระหว่างโรงเรียน เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายกลุ่มสถานศึกษา เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นต้น โดยข้อมูลข่าวสารสนเทศและทรัพยากรที่ใช้ในเครือข่ายเช่นนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวคิดการ

จัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ วิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา รวมถึงคุณภาพของผู้เรียนและความสำเร็จ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เคล็ดลับในการใช้เทคโนโลยี และมุมมองที่มีต่อผู้บริหารและการบริหารจัดการ เป็นต้น

แนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้มีการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาขึ้น สามารถสรุปขั้นตอนการสร้างเครือข่ายไว้ ๓ ขั้นตอน^{๓๕} ดังนี้

ขั้นตอนแรก คือ วิธีการแสวงหา ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อหาสมาชิก เช่น ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การใช้วิธีการบอกต่อ การใช้วิธีการรับสมัครสมาชิกที่มีความสมัครใจ รวมทั้งการเชิญชวนบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนชุมชนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

ขั้นตอนที่สอง คือ ยุทธศาสตร์การรณรงค์ ซึ่งจะต้องดำเนินการดังนี้

๑) สร้างความตระหนักของการสร้างเครือข่าย เช่น ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักว่าเครือข่ายมีประโยชน์อย่างไร

๒) ให้ความสำคัญกับสมาชิกเครือข่ายและส่งเสริมให้มีบทบาทและมีส่วนร่วม

๓) สร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับเพื่อให้ยุทธศาสตร์การรณรงค์ได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น

๔) สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของแก่สมาชิกเครือข่ายและกระตุ้นให้สมาชิกร่วมเป็นแกนนำในการดำเนินงาน

๕) ใช้ยุทธศาสตร์ในการจูงใจและเสริมด้วยยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์เพื่อให้การรณรงค์ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่สาม คือ กิจกรรมการดำเนินงาน โดยดำเนินการดังนี้

๑) ศึกษาปัญหา กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และแผนที่ชัดเจน

๒) สร้างแกนนำ เผยแพร่วัตถุประสงค์ของการตั้งเครือข่าย

๓) หาสมาชิก และจัดทำ ทำเนียบสมาชิก

๔) ระดมความคิดร่วมกันทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การประชุม หรือรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพบหารือ

๕) แบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก พัฒนาจุดด้อยและส่งเสริมเครือข่ายอื่น ๆ

๗) มีการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานเครือข่าย

๘) จัดตั้งคลินิกเครือข่ายเพื่อให้คำแนะนำกับสมาชิก

๙) มีการรายงานผลการปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

^{๓๕}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๓๕ .

การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

การนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวคิดหนึ่งสำหรับการปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่แล้วสถานศึกษาจะใช้กระบวนการของวงจร PDCA ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในที่นี้ ก็คือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งจะช่วยให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ คือ การนำผลการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม และทันกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย การจัดการศึกษาที่กำหนดไว้นั้นเอง ๒ ผลการประเมินของสถานศึกษามีลักษณะเป็นสารสนเทศ ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลการประเมินทั้งผลการประเมินคุณภาพภายในและผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ แล้วนำผลการประเมินดังกล่าวมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ประโยชน์สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ประเมิน การนำไปใช้สนับสนุนยืนยันการตัดสินใจและการนำไปใช้เชิงปฏิบัติการ ดังนั้น ผู้ใช้ผลการประเมินต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับระดับของงาน ซึ่งรูปแบบการนำผลการประเมินไปใช้มี ๔ รูปแบบ^{๓๖} ดังนี้

๑) การใช้ผลประเมินในเชิงความคิด เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อจุดประกายความคิดหรือสะท้อนความคิดของผู้เกี่ยวข้องต่อสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่มุ่งประเมินมากขึ้น โดยไม่ได้นำผลการประเมินไปสู่การตัดสินใจโดยตรง เพื่อการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

๒) การใช้ผลประเมินในเชิงตรวจสอบยืนยัน เป็นการนำผลประเมินไปใช้เป็นเหตุผลสนับสนุน หรือยืนยันผลการตัดสินใจในการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้แนวทาง/นโยบายที่เลือกใช้นั้นน่าหนักและมีความถูกต้อง เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

๓) การใช้ผลประเมินในเชิงสัญลักษณ์ เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือติดตาม กำกับ หรือควบคุมการประเมินว่าได้มีการดำเนินงานตามแนวทาง ระเบียบ ขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อให้กระบวนการประเมินมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับ

๔) การใช้ผลประเมินในเชิงปฏิบัติ เป็นการนำผลการประเมินไปใช้โดยตรงในทางปฏิบัติ ถือเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามมา จะได้เห็นได้ว่าการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เกิดได้ใน ๒ ระดับ คือ ระดับการใช้ผลการประเมินในเชิงความคิด เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน และระดับการใช้ผลการประเมินในเชิงปฏิบัติการเป็นส่วนผสมของ ๓ รูปแบบ ได้แก่ การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ และการใช้ในเชิงปฏิบัติก่อให้เกิดผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา ได้แก่ การสร้าง

^{๓๖} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๓๓๗ - ๓๔๙.

วัฒนธรรมของสถานศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีดำเนินงาน และพฤติกรรมของบุคลากรในสถานศึกษา กล่าวได้ว่ากระบวนการประเมิน การใช้ผลการประเมิน และผลกระทบของการประเมินมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น

การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ขององค์กรหรือสถานศึกษา ซึ่งการนำผลการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการประเมินคุณภาพภายนอก และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องนำผลการประเมินต่าง ๆ มาดำเนินการให้อยู่ในลักษณะของสารสนเทศที่เหมาะสม สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก มีการเผยแพร่ผลการประเมินที่เป็นสารสนเทศแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ และสุดท้ายต้องมีการประเมินผลเพื่อศึกษาผลกระทบจากการนำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งผลการประเมินนี้จะจุดเริ่มต้นหรือได้ข้อมูลใหม่ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในปีต่อไป วงจรของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลจะพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด^{๓๗} การนำผลการประเมินไปใช้นั้น สถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

๑) ศึกษาผลการประเมินหรือข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยวิเคราะห์ปัญหาและสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวมทั้งหาสาเหตุ และแนวทางการพัฒนา เพื่อกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้ผลการประเมินของสถานศึกษา

๒) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๓) จัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียน

๔) นิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตามแผนที่จัดทำไว้

๕) ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในกรณีที่ผลการประเมินผ่านหรือเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ก็ให้ตั้งเป้าหมายใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น และกรณีที่ผลการประเมินไม่ผ่านหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ก็นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขได้เริ่มต้นตามวงจรการพัฒนาคุณภาพใหม่ต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นความยั่งยืนของการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในในการตรวจสอบผลการจัดการศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นฐานข้อมูลสำคัญของการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุก ๆ ปี การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา

^{๓๗} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๓, หน้า ๔๒ - ๔๔.

๒.๓ มาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการจัดการศึกษาที่ใช้หลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยที่สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเอง และบริหารการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น รัฐจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผลและการประเมินคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา^{๓๘} มีดังนี้

๑) มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติ ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท นั่นคือครอบคลุมการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษาและการครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นมาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นการกำหนดเป้าหมายที่กว้างเพื่อให้องค์กรหลักที่จัดการศึกษาสามารถนำไปกำหนดแนวทางนำสู่การปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้ มาตรฐานการศึกษาของชาติ แบ่งออกเป็น ๓ มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มาตรฐานที่ ๒ แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ ๓ แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

๒) มาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง

มาตรฐานที่ ๑ ผลการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ ๒ การบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ ๓ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ ๔ การประกันคุณภาพภายใน

๓) มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ จากมาตรฐานการศึกษาของชาติ องค์กรหลักที่จัดการศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมากำหนดเป็นมาตรฐานการปฏิบัติในแต่ละระดับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาพิเศษ การจัดทำมาตรฐานดังกล่าวได้คำนึงถึงอุดมการณ์และหลักการของการศึกษาระดับ/ประเภทนั้น ๆ สถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้นี้ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อุดมการณ์การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนโดยรัฐบาลต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและเพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิตรวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงาน พัฒนา

^{๓๘} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๔, หน้า ๕๓ - ๕๔.

คุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ๑๕ มาตรฐานดังนี้^{๓๙}

มาตรฐานที่ ๑ ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและสุนทรีย์ภาพ

มาตรฐานที่ ๒ ผู้เรียนมีคุณภาพ จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ ๓ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล

มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ ๖ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ ๗ ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ ๘ ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ ๙ คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ ๑๐ สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

มาตรฐานที่ ๑๑ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ ๑๒ สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรฐานที่ ๑๓ สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๑๔ การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานที่ ๑๕ การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

จากมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด หากเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาประสงค์จะเพิ่มเติมให้ครอบคลุมบริบทและเอกลักษณ์ของตนก็ย่อมทำได้ โดยในส่วนของเขตพื้นที่การศึกษา หากจะออกเป็นประกาศก็ให้ออกเป็นประกาศเฉพาะส่วนที่เขตการศึกษาเพิ่มเติมเท่านั้น (ไม่ใช่นำมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศไปแล้ว ไปจัดทำเป็นประกาศของเขตพื้นที่

^{๓๙} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, หน้า ๑๑ – ๑๖.

การศึกษาและประกาศซ้ำอีก) ส่วนสถานศึกษาก็ดำเนินการทำนองเดียวกัน กล่าวคือประกาศเฉพาะส่วนที่เพิ่มเติมของสถานศึกษาเอง ประชาสัมพันธ์ให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบ หรืออาจเพียงเพิ่มเติมตัวบ่งชี้ภายใต้มาตรฐานที่มีอยู่แล้วก็ได้

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ประกอบด้วย ๑๒ ตัวบ่งชี้หลัก ดังนี้^{๔๐}

ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ ๒ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ ๓ ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ ๔ ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น

ตัวบ่งชี้ที่ ๕ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ ๖ ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ ๗ ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ ๘ พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด

ตัวบ่งชี้ที่ ๙ ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจและ

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐ ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลกระทบเป็นเอกลักษณ์ของ

สถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๑ ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒ ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษา มาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาที่สำคัญต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวงฯ และ มาตรฐานการศึกษาระดับชาติซึ่งเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ต้องมีความสอดคล้องและต่อเนื่องกัน เพื่อบรรลุการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในคุณภาพของการจัดการศึกษา

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุศล เทพศิริ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓ พบว่าการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้าน คือด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและ

^{๔๐} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, หน้า ๖ – ๗.

ทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินติดตามคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก^{๔๑}

ศักดิ์สิทธิ์ แสนเมืองชิน ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าสภาพการดำเนินการการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เว้น ด้านการรายงาน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง^{๔๒}

สมศักดิ์ ทองเทียม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เว้น ด้านการรายงาน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง^{๔๓}

จักรพงษ์ กองภา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ ๗ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต ๑ พบว่าการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ ๗ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต ๑ โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ ๗ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต ๑ ทั้งโดยรวมและรายด้านมีสภาพปัญหาการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย^{๔๔}

ถิ่น ทองดี ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑ พบว่าสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายด้าน การเตรียมการรายงาน อยู่ในระดับมาก แต่ด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทั้งสามอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ภาพรวมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพในสถานศึกษาระหว่างผู้ที่เคยกับไม่เคยรับฝึกการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แต่เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาและระดับ

^{๔๑} กุศล เทพศิริ “การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓” , *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช), ๒๕๔๘.

^{๔๒} ศักดิ์สิทธิ์ แสนเมืองชิน, “การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์” , *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น , ๒๕๔๖).

^{๔๓} สมศักดิ์ ทองเทียม, “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี” *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๑.

^{๔๔} จักรพงษ์ กองภา, “การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ ๗ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต ๑” , *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘).

การศึกษาไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภาพรวมของกลุ่มที่มีตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน มีปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ แต่เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประสพการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน^{๔๕}

ประภา ตันติวุฒิ ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๓ พบว่าสภาพการดำเนินงานในภาพรวมและรายด้าน ทั้ง ๘ ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลางมีสภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านการผดุงคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขนาดใหญ่มีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๔๖}

สาริต อุตส่าห์ดี ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๓ พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านการเตรียมการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและด้านการรายงานผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๓ พบว่าในภาพรวมและรายด้าน ทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่าในภาพรวม ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันเพียงด้านเดียวคือการเตรียมการ^{๔๗}

พงศ์พิชญ์ สุพรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

^{๔๕} ถัน ทองดี, “สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๘).

^{๔๖} ประภา ตันติวุฒิ, “สภาพการดำเนินงานเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๘).

^{๔๗} สาริต อุตส่าห์ดี, “สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๙).

เรียงตามลำดับแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการตรวจสอบและการประเมินผล ด้านการเตรียมความพร้อมและการวางแผน ด้านการปฏิบัติการตามแผน ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การอบรมด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในรอบ ๓ ปีที่ผ่านมา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๔๘}

เพ็ญศรี มลิวัลย์^{๔๙} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ๒) บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ต่างกัน ขนาดของโรงเรียนต่างกัน การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน ๓) บุคลากรที่มีสภาพการดำรงตำแหน่งต่างกันมีความเห็นต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

วิรัช หาญกล้า ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ พบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านคือด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินติดตามคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก^{๕๐}

วิฑูรย์ หนูขาว ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒ พบว่าปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ทั้ง ๘ ด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมี

^{๔๘} พงศ์พิชญ์ สุพรรณ, “ปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

^{๔๙} เพ็ญศรี มลิวัลย์ “การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๑).

^{๕๐} วิรัช หาญกล้า “การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๙).

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วน ด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๕๑}

ภาดา โรจน์ทั้งคำ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑ อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดระบบบริหารสารสนเทศ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การจัดทำรายงานประจำปี การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ๒) เปรียบเทียบสภาพปัญหาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑ โดยจำแนกความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่าในภาพรวมทั้ง ๘ ด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓) สภาพปัญหาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑ โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๕๒}

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

^{๕๑} วิฑูรย์ หนูขาว, “ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๒).

^{๕๒} ภาดา โรจน์ทั้งคำ, “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๒).

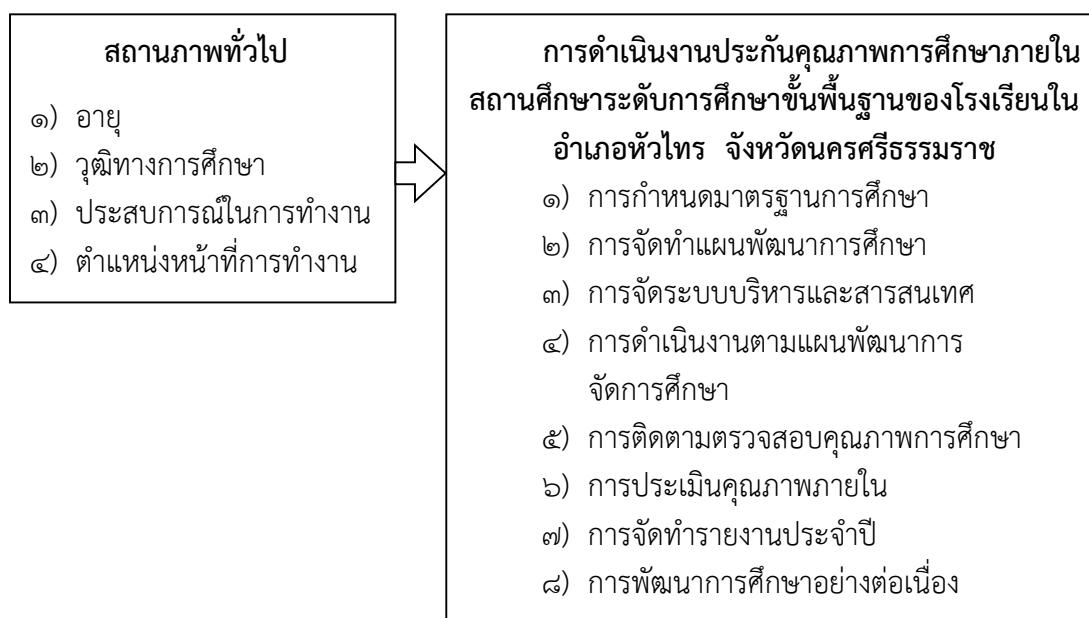
ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การทำงาน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ องค์ประกอบของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๘ ด้าน คือ

- ๑) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา
- ๒) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา
- ๓) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- ๔) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาจัดการศึกษา
- ๕) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- ๖) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- ๗) การจัดทำรายงานประจำปี
- ๘) การพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ตัวแปรต้น
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

